

§ 100

Utredning av kamerabevakning i Uppsalas skolor

KSN-2021-01291

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att ta fram rutiner för installation och uppföljning av kamerabevakning i Uppsala kommuns skolor,
2. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att upphandla kameraleverantör för inköp av teknisk utrustning för kamerabevakning respektive för tjänsten kamerabevakning,
3. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att genomföra en pilotstudie där ny teknik inom området testas och utvärderas,
4. **att** fortsätta utveckla arbetet med tillsynslingor och eventuellt öka närvaron ytterligare genom andra befintliga grupper samt
5. **att** lägga utredningen av förekomst och behov av kamerabevakning i skolmiljö enligt ärendets bilaga 1 till handlingarna.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 12 maj 2021 §126 att uppdra till kommunledningskontoret att i samverkan med Skolfastigheter AB och utbildningsförvaltningen utreda förekomst och behov av kamerabevakning i såväl trygghetsskapande som skadebegränsande syfte i skolmiljön.

Kommunledningskontoret har inom ramen för uppdraget kartlagt befintlig kamerabevakning på Uppsala kommuns skolor. Användandet av kamerabevakning i kommunens skolmiljöer är relativt lågt. Skolorna arbetar i stället aktivt med andra trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser. Kartläggningen har också innefattat arbetet med och behovet av belysning på skolgårdar, möjligheterna att tidsstyra skolornas trådlösa internet samt eventuell etablering av tillsynslingor i anslutning till skolor och skolgårdar.

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2022-03-29

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2 februari 2022
- Bilaga 1, utredning av förekomst och behov av kamerabevakning i såväl trygghetsskapande som skadebegränsande syfte i skolmiljön

Yrkanden

Tobias Smedberg (V) yrkar avslag till föreliggande förslags första, andra och tredje att-satser (1-3).

Fredrik Ahlstedt (M) och Erik Pelling (S) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Beslutsgång

Ordförande ställer först föreliggande förslags första, andra och tredje att-satser (1-3) mot avslag och finner att arbetsutskottet bifaller desamma.

Ordförande ställer därefter föreliggande förslag fjärde och femte att-satser (4-5) mot avslag och finner att arbetsutskottet bifaller desamma.

Reservation

Tobias Smedberg (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2022-02-02

Diarienummer:
KSN-2021-01291

Handläggare:
Anders Fridborg
Jon Isaksson
Johanna Thorpe
Sofia Westring

Utredning av kamerabevakning i Uppsalas skolor

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att ta fram rutiner för installation och uppföljning av kamerabevakning i Uppsala kommuns skolor,
2. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att upphandla kameraleverantör för inköp av teknisk utrustning för kamerabevakning respektive för tjänsten kamerabevakning,
3. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att genomföra en pilotstudie där ny teknik inom området testas och utvärderas,
4. **att** fortsätta utveckla arbetet med tillsynslingor och eventuellt öka närvaron ytterligare genom andra befintliga grupper samt
5. **att** lägga utredningen av förekomst och behov av kamerabevakning i skolmiljö enligt ärendets bilaga 1 till handlingarna.

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 12 maj 2021 §126 att uppdra till kommunledningskontoret att i samverkan med Skolfastigheter AB och utbildningsförvaltningen utreda förekomst och behov av kamerabevakning i såväl trygghetsskapande som skadebegränsande syfte i skolmiljön.

Kommunledningskontoret har inom ramen för uppdraget kartlagt befintlig kamerabevakning på Uppsala kommuns skolor. Användandet av kamerabevakning i kommunens skolmiljöer är relativt lågt. Skolorna arbetar i stället aktivt med andra trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser. Kartläggningen har också

innefattat arbetet med och behovet av belysning på skolgårdar, möjligheterna att tidsstyra skolornas trådlösa internet samt eventuell etablering av tillsynsslingor i anslutning till skolor och skolgårdar.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret i samverkan med utbildningsförvaltningen och Uppsala kommun Skolfastigheter AB. Barn-, jämställdhets och näringslivsperspektivet är inte relevanta med föreliggande förslag till beslut.

Föredragning

Skadegörelse av skolor kostar årligen stora summor i form av krossade fönsterrutor, klotter och annan vandalisering. Kommunens kostnad för glaskross uppgick till exempel till cirka 1,6 miljoner kronor år 2019 och ungefär lika mycket för 2020. För klotter var kostnaden år 2019 cirka 160 000 kronor och för 2020 cirka 130 000 kronor. Anlagda bränder utgör en särskild risk, där skadorna kan bli mycket omfattande eller i värsta fall leda till en totalskada. Skadegörelse och bränder kan utöver ekonomiska konsekvenser också leda till otrygghet hos såväl elever som personal. Skolor utsätts dessutom regelbundet för stölder, inte minst av IT-utrustning.

Kamerabevakning av fastigheterna i skadebegränsande syfte kan leda till minskade skadekostnader. I vissa skolor kan dessutom såväl risk för stöld och skadegörelse som en ansatt arbetsmiljö för elever och personal motivera att förse delar av skolans invändiga, allmänna utrymmen med kamerabevakning.

Den utredning som har genomförts har syftat till att kartlägga förekomst och behov av kamerabevakning på skolor i Uppsala samt vilka alternativa insatser som förekommer och skulle kunna vara aktuella att införa istället för, eller som komplement till kamerabevakning.

Det föreligger omfattande krav för att beviljas tillstånd att kamerabevaka en skola i Sverige. Dessa regleras av dataskyddsförordningen och kamerabevakningslagen. Integritetsintresset på skolor och förskolor väger generellt sett tungt. En skola, förskola eller skolgård är platser där barn och unga uppehåller sig. Dessa är enligt dataskyddsförordningen en särskilt skyddsvärd grupp, vilket innebär att de har ett starkt skydd mot att bli bevakade.

Kamerabevakning på skola kan upplevas integritetskränkande för elever, vårdnadshavare och personal, och kan vara förenat med stora sanktionsavgifter om kamerabevakning bedrivs på ett felaktigt sätt. Därför bör arbetet för skolorna underlättas i möjligaste mån och tydliga rutiner för arbetet innan, under och efter en eventuell installation av kameror behövs. Rutinen ska också beskriva hur kostnader för kamerabevakning i skolmiljön ska hanteras. Intelligent kameror som innebär bland annat anonymisering i realtid kan vara ett alternativ som kan vara intressant att testa för kamerabevakning av utomhusmiljö.

Kommunen bör också upphandla ett bolag som levererar kameror till samtliga skolor som väljer att installera kameror för att ytterligare underlätta för skolorna och för att minimera risken för att kamerabevakning bedrivs på ett felaktigt sätt. Administration och hantering av eventuella personuppgiftsbiträden kan då hållas samman och riskerar inte att bli allt för betungande för kommunen. Det möjliggör även för Uppsala

kommun att kravställa det upphandlade företaget att kamerabevaka i enlighet med Integritetsskyddsmyndighetens (IMY) riktlinjer.

Samtliga rektorer som har intervjuats, oavsett om de har kameror eller inte, berättar att de arbetar aktivt med andra trygghetsskapande och brotts- och skadeförebyggande åtgärder. Av kamerabevakningslagen framgår att en skola måste ha ett berättigat syfte för att få kamerabevaka. Det måste finnas ett reellt problem på platsen; en kamera kan inte sättas upp i rent förebyggande syfte. Alternativa åtgärder måste även ha undersökts. Den som bedriver bevakning är ansvarig för att ha vidtagit nödvändiga bedömningar för att säkerställa att den är laglig. Bevakning inomhus ansvarar rektor på skola för och det huvudsakliga syftet med den syftar till att skapa trygghet för elever och lärare på skolan. Men det går även att utläsa en viss samsyn i materialet från rektorerna där kamerabevakningen anses vara ett viktigt verktyg för att generera bevismaterial efter att brott har begåtts på skolan. Det är främst skolor som har högstadiet som kamerabevakar idag eller som önskar installera kameror

Den kamerabevakning som bedrivs i utemiljö på skolor ansvarar Skolfastigheter AB för och i dagsläget syftar till att förebygga brott samt identifiera gärningspersoner efter att brott, till exempel en skadegörelse eller ett inbrott, har begåtts. I vissa fall har kamerabevakningen önskvärd effekt både i upplevd reduktion av skadegörelse och för identifiering av gärningspersoner, men inte alltid.

Skolfastigheter AB arbetar också aktivt med trygghetsskapande insatser utöver kamerabevakning. Exempel på sådana insatser är ökad belysning, ökad insyn, förbättrat skalskydd och rondering av väktare.

Endast två skolor kamerabevakas utomhus och de båda skolorna är högstadieskolor. Det har tidigare bedrivits kamerabevakning på fler skolor men syftet ansågs inte överväga hänsynen till den personliga integriteten.

Ytterbelysningen i Skolfastigheters bestånd är generellt i bra skick. Under åren 2017–2019 byttes samtlig ytterbelysning ut till LED-belysning på alla förskolor. På ett flertal förskolor kompletterades då även fasadbelysning och belysningsstolpar. På förskolor och skolor där skadegörelse och tillhåll har varit ett återkommande problem vidtas åtgärder som till exempel ökad omfattning av ytterbelysning. Inför varje budgetår för Skolfastigheter en dialog med rektorer, med statistik från felanmälan och väktarrapporter som grund, kring vilka skolor och vilka åtgärder som ska prioriteras kommande år.

Alla kommunala skolor i Uppsala har ett trådlöst nätverk (wifi) som kan begränsas till att endast vara tillgängligt under skolans öppettider men den begränsningen medför vissa komplikationer.

De trådlösa nätverken styrs centralt. Om en skolas trådlösa nätverk stängs av innebär det att skolans datorer som vanligtvis uppdateras nattetid inte kommer att uppdateras. Att stänga av det trådlösa nätverket efter verksamhetstid innebär också att föreningar som till exempel hyr lokaler kvällstid inte får tillgång till nätverket. Att stänga av det trådlösa nätverket som mobila enheter kopplar upp sig till är möjligt, men innebär då att nätverket stängs ner i hela kommunen. Det skulle till exempel medföra att boende på olika gruppboenden runt om i kommunen inte kommer att kunna koppla upp sina mobila enheter på kvällstid och helger.

Mot bakgrund av konsekvenserna av att tidsstyra det trådlösa nätverket och antalet uppkopplade enheter är det osäkert om insatsen är motiverad. Det ska också understrykas att det är viktigt att utgå från varje skolas individuella problembild innan man implementerar någon insats. Det råder också osäkerhet kring den förväntade

effekten av en sådan åtgärd – i takt med att abonnemang med omfattande mobilsurfspotter blivit allt billigare har behovet att använda ett öppet nätverk minskat.

Uppsala kommun arbetar idag aktivt med grannsamverkan tillsammans med polisen. Det finns i dagsläget 283 grannsamverkansgrupper i och utanför Uppsala tätort. Med grund i förslaget att etablera tillsynsslingor har frågan lyfts med polisen och numer informeras grannsamverkansgrupper om platser där ökad närvaro är önskvärd utifrån aktuell lägesbild. På så sätt är tillsynsslingorna en given del i grannsamverkan och sker numer mer systematiskt än tidigare.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet har inga ekonomiska konsekvenser med föreliggande förslag till beslut. Uppdragen genomförs inom beslutad ekonomisk ram för kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2 februari 2022
- Bilaga 1, utredning av förekomst och behov av kamerabevakning i såväl trygghetsskapande som skadebegränsande syfte i skolmiljön

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör och
biträdande stadsdirektör

Kommunledningskontoret
Rapport

Datum:
2022-02-02

Diarienummer:
KSN-2021-0129

Handläggare:
Anders Fridborg, Sofia Westring, Jon Isaksson, Johanna Thorpe

Version/DokumentID: 2

Utreda kamerabevakning i Uppsalas skolor

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund till uppdraget.....	3
Kommunstyrelsen beslutade den 12 maj 2021:.....	3
Lagregleringar att beakta i samband med kameror i skolan.....	4
Kamerabevakning av skolor	5
Behovet av bevakning	5
Lokal kartläggning av kameror inomhus.....	6
Behovet av kamerabevakning inomhus	7
Kostnader för kamerabevakning inomhus	8
Kartläggning och behovet av kamerabevakning utomhus	8
Förslag på åtgärder.....	9
Intelligenta kameror	10
Belysningen på kommunens skolor	11
Tidsstyra wifi på kommunens skolor.....	11
Etablera tillsynslingor i form av etablerad grannsamverkan, i samverkan med närboende och polis.....	12
Slutsats.....	13

Inledning

Kamerabevakning i och utanför skolor blir allt vanligare och en stor del av de tillståndsansökningar som kommer in till Integritetsskyddsmyndigheten, IMY gäller just bevakning på skolor eller förskolor¹. Det har saknats en heltäckande bild av kamerabevakning i skolan inom Uppsala kommun. Förekomsten behöver utredas och ambitionsnivå samt utvecklingstakt behöver lyftas fram för bedömning inför eventuella satsningar och åtgärdsförslag.

Föreliggande rapport syftar till att undersöka förekomst och behov av kamerabevakning i skolmiljön. Därtill syftar rapporten även till att se över belysningen på kommunens skolgårdar samt möjligheten att tidsstyra wi-fi samt införa tillsynsslingor i samverkan med bland annat grannsamverkan.

Det material som ligger till grund för rapporten består av enkätundersökningar, samt intervjuer med rektorer och andra relevanta aktörer såsom Skolfastigheter AB och Socialförvaltningens Ungdomsjour.

Bakgrund till uppdraget

Skadegörelse av skolor kostar årligen stora summor i form av krossade fönsterrutor, klotter och annan vandalisering. Kommunens kostnad för glaskross uppgick till exempel till ca 1,6 miljoner kr 2019 och ungefär lika mycket för 2020. För klotter var kostnaden 2019 ca 160 000 och för 2020 ca 130 000 kr. Anlagda bränder utgör en särskild risk, där skadorna kan bli mycket omfattande eller i värsta fall leda till en totalskada. Skadegörelse och bränder kan utöver ekonomiska konsekvenser också leda till otrygghet hos såväl elever som personal. Skolor utsätts dessutom regelbundet för stölder, inte minst av IT-utrustning. Kamerabevakning av fastigheterna i skadebegränsande syfte kan leda till minskade skadekostnader.

I vissa skolor kan dessutom såväl risk för stöld och skadegörelse som en ansatt arbetsmiljö för elever och personal motivera att förse delar av skolans invändiga, allmänna utrymmen med kamerabevakning.

Kommunstyrelsen beslutade den 12 maj 2021:

1. att uppdra åt kommunledningskontoret att i samverkan med Skolfastigheter AB och utbildningsförvaltningen utreda förekomst och behov av kamerabevakning i såväl trygghetsskapande som skadebegränsande syfte i skolmiljön,
2. att återkomma till kommunstyrelsen med rapport om nuläge och förslag till åtgärder,
3. att se över belysningen på kommunens skolgårdar och vid behov förbättra den,
4. att se över möjligheten att tidsstyra wifi på kommunens skolor och stänga av dessa kvälls- och nattetid samt på helgen, samt

---

¹ Vägledning vid kamerabevakning. IMY rapport 2021:2

5. att etablera tillsynsslingor i form av etablerad grannsamverkan, i samverkan med närboende och polis

Lagregleringar att beakta i samband med kameror i skolan

Kamerabevakning i Sverige regleras framförallt av bestämmelser i dataskyddsförordningen och kamerabevakningslagen. Lagstiftningen på området har genomgått omfattande förändringar de senaste åren. Dataskyddsförordningen² infördes den 25 maj 2018 och kamerabevakningslagen³ den 1 augusti samma år. Dataskyddsförordningen är det huvudsakliga regelverket vid kamerabevakning och innehåller bestämmelser om grundläggande principer, rättslig grund och den registrerades rättigheter. Dataskyddsförordningen kompletteras av kamerabevakningslagen som innehåller bestämmelser om tillståndsplikt för viss kamerabevakning och om hur information om kamerabevakning ska lämnas. Där framgår också att tystnadsplikt gäller för uppgifter om enskilda som samlats in genom kamerabevakningen och att dessa uppgifter inte får spridas till obehöriga eller utnyttjas⁴. Inspelat material kan även omfattas av sekretess enligt reglerna i offentlighets- och sekretesslagen (OSL)⁵. Enligt 32 kap. 3 § gäller sekretess för sådan uppgift om enskildas personliga förhållanden som har inhämtats genom kamerabevakning, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men. Det är alltså fråga om så kallad stark sekretess för denna typ av uppgifter.

I kamerabevakningslagen regleras när tillstånd till kamerabevakning krävs, men kamerabevakningslagen gäller även för verksamheter som inte är tillståndspliktiga. Enligt kamerabevakningslagen krävs tillstånd till kamerabevakning av en plats dit allmänheten har tillträde. Tillståndskravet för kamerabevakning gäller som huvudregel för alla myndigheter om bevakningen innebär personbevakning och sker på en plats dit allmänheten har tillträde. Tillståndskravet omfattar således kamerabevakning av skolgårdar och platser inom skolbyggnaden som allmänheten har tillträde till, vilket normalt omfattar entré och passage till rektorsexpedition³.

Dataskyddsförordningens bestämmelser om personuppgiftsbiträden kan också bli aktuella när kommunala verksamheter använder sig av kamerabevakning. Detta gäller särskilt när driften av kamerorna eller lagring av inspelat material utförs av en extern aktör, exempelvis ett vaktbolag. I sådana fall krävs att ett särskilt personuppgiftsbiträdesavtal upprättas mellan den personuppgiftsansvariga nämnden och den externa aktören för att reglera hur den externa aktören ska hantera den data som kommunen är ansvarig för. Om det finns ett stort antal sådana personuppgiftsbiträden som utför väsentligen likartade uppdrag för kommunens räkning kan administrationen av dessa personuppgiftsbiträden bli onödigt betungande.

Samtliga bestämmelser i dataskyddsförordningen och merparten av bestämmelserna i kamerabevakningslagen är förenade med sanktionsavgifter om de inte följs. För

² [Kamerabevakningslag \(2018:1200\) Svensk författningssamling 2018:2018:1200 t.o.m. SFS 2020:519 - Riksdagen](#)

³ [Lag \(2018:218\) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning Svensk författningssamling 2018:2018:218 t.o.m. SFS 2020:152 - Riksdagen](#)

⁴ www.imy.se

⁵ [Offentlighets- och sekretesslag \(2009:400\) Svensk författningssamling 2009:2009:400 t.o.m. SFS 2021:1190 - Riksdagen](#)

myndigheter kan en sanktionsavgift bestämmas till högst 5 000 000 kronor för mindre allvarliga överträdelser och till högst 10 000 000 kronor för allvarigare överträdelser.⁶ För andra än myndigheter – exempelvis kommunala bolag, såsom Skolfastigheter – är beloppsgränserna 10 000 000 euro för mindre allvarliga överträdelser och 20 000 000 euro för mer allvarliga överträdelser.

Kamerabevakning av skolor

Kamerabevakning av skolor blir allt vanligare och syftet med bevakningen är i regel att öka tryggheten på skolområdet samt att förebygga, förhindra, och upptäcka brott. Brottsligheten gäller vanligtvis skadegörelse i form av glaskross, klotter, brand eller åverkan på bord, bänkar och lekställningar. I vissa fall förekommer inbrott, narkotikabrott och våldsbrott. Integritetsintresset på skolor och förskolor väger generellt sett tungt. En skola, förskola eller skolgård är platser där barn och unga uppehåller sig. Dessa är enligt dataskyddsförordningen en särskilt skyddsvärd grupp, vilket innebär att de har ett starkt skydd mot att bli bevakade. Skolan betraktas som en arbetsplats där elever och personal måste befinna sig under verksamhetstid.

Bevakning i skolan kan innebära en kartläggning av hur elever och personal utför sina arbetsuppgifter, vilket gör att bevakning under verksamhetstid är särskilt känsligt. Dessutom är skolgården en plats för nöje och fritidsaktiviteter där barn och unga vistas både under och efter skoltid för att leka eller umgås med vänner. Mot bakgrund av detta krävs starka skäl för att bedriva kamerabevakning vid och i skolor. Integritetsintresset på skolor, förskolor och skolgårdar varierar dock över dygnet. Under skoltid väger integritetsintresset mycket tungt, eftersom verksamhet pågår och många befinner sig på skolan. Under kvälls- och nattetid väger integritetsintresset lättare eftersom ingen verksamhet pågår och personer inte vistas på platsen i samma utsträckning. Vid bedömningen av integritetsintresset ska särskild hänsyn tas till bland annat vilket området som ska bevakas. Det är till exempel mindre känsligt att kamerabevaka en fasad¹ än en skolgård med gungor där små barn leker.

Behovet av bevakning

En skola måste ha ett berättigat syfte för att få kamerabevaka. För att kunna säkerställa att kamerabevakning är nödvändig, vilket är ett krav för att den ska vara laglig, bör behovet av kamerabevakningen beskrivas. Om bevakningen ska bedrivas för att förebygga, upptäcka eller utreda brott krävs som huvudregel att platsen är brottsutsatt. Det måste alltså finnas ett reellt problem på platsen så en kamera kan inte sättas upp i rent förebyggande syfte. Alternativa åtgärder måste även ha undersökts⁴. Mer information om intresseavvägning finns på www.imy.se.

Nedan presenteras en vägledning med förslag på arbetsgång för verksamheter som planerar att kamerabevaka. Arbetsgången kan både tillståndspliktiga och inte tillståndspliktiga aktörer följa vid kamerabevakning. Den som bedriver bevakning är själv ansvarig för att ha gjort nödvändiga bedömningar för att säkerställa att den är laglig¹.

---

⁶ [Lag \(2018:218\) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning Svensk författningssamling 2018:2018:218 t.o.m. SFS 2021:1174 - Riksdagen](#)

Lokal kartläggning av kameror inomhus

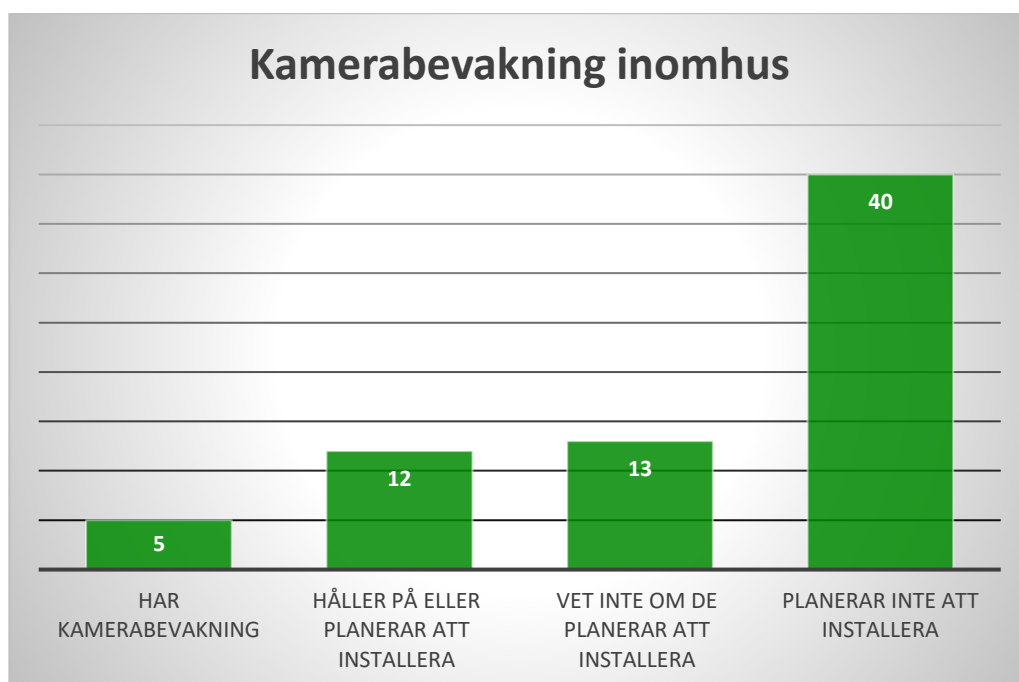
För att undersöka förekomsten av kamerabevakning av skolor i Uppsala kommun genomfördes en enkätundersökning. Undersökningen avsåg att undersöka förekomst av kamerabevakning inomhus på skolor i kommunen och skickades ut till rektorer.

Enkäten skickades ut av kommunledningskontoret, i samverkan med utbildningsförvaltningen.

Uppsala kommun har 70 stycken grund- och grundsärskolor och 9 stycken gymnasieskolor i egen regi. Samtliga 79 skolor fick enkäten, varav 70 skolor svarade. Resultatet av enkäten visade att 5 av de 70 tillfrågade skolorna har fungerande kamerabevakning inomhus och samtliga har valt att bevaka dygnet runt. Dessa skolor är

- Vaksalaskolan (förskoleklass och åk 1–9),
- Gränbyskolan (åk 6–9),
- Nannaskolan (åk 6–9),
- Lundellska skolan (gymnasiet) och
- Fyrisskolan (gymnasiet).

Alla 5 skolorna har fler än 20 kameror installerade och de är placerade i korridorer, trapphus och entréer.

Figur 1. Ett stapeldiagram över antal skolor som svarat de olika svarsalternativen.

Totalt är det alltså 5 skolor som har kameror installerade, 11 skolor är i dialog om installation eller planerar att installera och 43 skolor svarade att de inte planerar att installera kameror. Av de som svarat på enkäten uppgav 13 skolor att de inte vet om de planerar att installera kameror, se figur 1. En skola som inte svarat på enkäten informerade i efterhand att även de planerar att installera kameror. Av de 11 som planerar att installera är 4 av dem F-9 skolor och 4 är 6-9 skolor. Övriga svarande som visat intresse är en F-5 skola, en grundskola och en åk 1-3. Intresset för kamerabevakning kan konstateras utifrån svaren på enkäten vara som störst bland de skolor som är en högstadieskola eller till viss del består av ett högstadium.

Behovet av kamerabevakning inomhus

För att få en fördjupad förståelse för användandet och behovet av kamerabevakning inomhus intervjuades 10 utvalda rektorer. Det genomfördes även en intervju med en av samordnarna från socialförvaltningens Ungdomsjour då de har ett nära samarbete med skolorna framförallt genom SSPF-samverkan. Urvalet av rektorer var slumpmässigt utifrån tre olika grupper av skolor: skolor som har kamerabevakning, skolor som är intresserade av att installera kamerabevakning samt skolor som har uppgett att de inte har något intresse av att installera kamerabevakning. Detta för att skapa en så nyanserad bild som möjligt.

Kamerabevakningen har installerats av olika anledningar på de skolor som kamerabevakar idag. Två skolor uppger till exempel att de hade återkommande problem med anlagda bränder och skadegörelsen medan en annan skola uppger att de installerade kameror främst på grund av problematik med obehöriga på skolan.

Det går att utläsa en viss samsyn i materialet från rektorerna där kamerabevakningen anses vara ett viktigt verktyg för att generera bevismaterial efter att brott har begåtts på skolan. Detta uttrycks både av rektorer på skolor som har kamerabevakning och rektorer på skolor där man är intresserad av att installera kamerabevakning. Däremot råder delade meningar bland rektorer angående huruvida kamerorna har bidragit till

en minskning av problematiken eller ej. På en skola som varit drabbad av skadegörelse upplever rektorn att det skett en minskning sedan kamerabevakningen installerades. Den skola som uppgett sig ha problem med att obehöriga tillträder skolan under skoltid upplever att problematiken kvarstår trots kamerabevakning. De skolor som uppgett att de inte har ett intresse eller behov av kamerabevakning ser inte att behovet är så stort att det väger tyngre än integriteten.

Samtliga rektorer som har intervjuats, oavsett om de har kameror eller inte, berättar att de arbetar aktivt med andra trygghetsskapande och brotts- och skadeförebyggande åtgärder såsom:

- Att prata om värde av pengar med eleverna.
- Öka upplevelsen av ägarskap i skolans lokaler genom att engagera eleverna i renovering.
- Installation av förstärkta lås i lokalerna.
- Installation av okrossbart glas.
- Nolltolerans mot klotter, där man direkt tar bort eller åtgärdar skadorna.
- Väktare utanför skolan på skoltid.

Ungdomsjouren stöter på en del problem i skolmiljöer i samband med sitt arbete. Det rör sig om allt från kränkingsärenden, skadegörelse i allmänna utrymmen där man bland annat eldar i papperskorgar eller täpper till toaletter. De ser även en del problematik kring att obehöriga tar sig in i skolbyggnader. Ungdomsjouren upplever att problemen uppstår på de flesta skolor och att problemen med skadegörelse och otrygghet ofta går i perioder.

Kostnader för kamerabevakning inomhus

Av de skolor som kamerabevakar idag har samtliga skolor valt att köpa in sin egen utrustning. Det innebär att skolan äger utrustningen samt även ansvaret för uppdateringar, service och drift samt förfoga över ett låst serverutrymme där enbart behöriga har tillträde. En skola som just nu håller på att installera kameror har beslutat att hyra sin utrustning. Att hyra utrustning innebär oftast att skolan köper hela tjänsten, det vill säga drift, service och diverse uppdateringar.

För att få en uppskattning på vad det kostar att kamerabevaka en skola följer nedan exempel på kostnaden för två skolor, en som valt att hyra och en som valt att köpa in kameror. Observera att skillnaden varierar beroende på hur många kameror och vilken typ av kameror en skola valt att installera samt val av drift och serviceavtal.

Ca 190 000 kr vid köp av 19 kameror inklusive licenser samt serverdator, monitor och switchar. I kostnadsexemplet ingår även ett service- och reparationsavtal för 5 år.

Att hyra 24 kameror som en av skolorna i Uppsala gör kostar 25 344 kr per månad, det vill säga 304 128 kr per år.

Kostnader för kamerabevakning inomhus tas idag av enskild skola.

Kartläggning och behovet av kamerabevakning utomhus

Skolfastigheter ansvarar för skolornas fastigheter och är därmed ansvariga för kamerabevakning utomhus. Enligt Skolfastigheter AB bedrivs sådan kamerabevakning på Ärentunaskolan och Gränbyskolan. Båda skolorna är högstadieskolor. Det har tidigare bedrivits kamerabevakning på fler skolor men syftet ansågs inte överväga

hänsynen till den personliga integriteten. Den kamerabevakning som bedrivs i utemiljö på skolor i dagsläget syftar till att förebygga brott samt att identifiera gärningspersoner efter att brott har begåtts. I vissa fall har kamerabevakningen önskvärd effekt både i upplevd reducering av skadegörelse och för identifiering av gärningspersoner, men inte alltid.

Skolfastigheter har uppgett att på en av skolorna noterades en marginell minskning av glaskross i samband med installationen men inbrottsproblematiken på skolan uteblev inte. Däremot kunde polisen använda materialet för att lagföra personer efter att inbrott inträffat. På den andra skolan där man haft problem med tillhåll och skadegörelse hade kamerorna ingen minskande effekt. Personerna som begått brott på skolan har varit maskerade så trots att materialet skickats till polisen har det inte gått att identifiera gärningspersonerna.

Skolfastigheter AB uppger även att de, likt rektorerna, arbetar aktivt med trygghetsskapande insatser utöver kamerabevakning. Exempel på sådana insatser är ökad belysning, ökad insyn, förbättrat skalskydd och rondering av väktare. De arbetar intensivt med att rusta upp skolgårdar och göra dessa trevliga för både elever och allmänheten. Denna åtgärd är också en del av det trygghetsskapande arbete som kan bidra till ökad närvaro av vuxna och barn i området utanför skoltid, som i sin tur kan störa bort negativa tillhåll.

Den problematik som Ungdomsjouren ser kopplat till skolgårdar är främst att de blir platser för narkotikahandling-/försäljning samt skadegörelse såsom glaskross och soptunnebränder.

Förslag på åtgärder

Kamerabevakning kan installeras i syfte att dels öka tryggheten, dels bekämpa brottslighet och dels minimera egendomsskador. Eftersom det kan finnas olika perspektiv på varför kamerabevakningen installeras bör ansvaret för kostnaderna utredas. Beträffande ökad trygghet i skolmiljön finns det inget stöd för att elever i Uppsala kommuns känner sig tryggare i skolor som erhåller kamerabevakning än i skolor som inte gör det. Statistiska analyser av enkätsvaren från Liv och hälsa ung påvisar istället en statistiskt säkerställd skillnad där elever som går på kamerabevakade skolor känner sig mindre trygga i skolmiljön än elever som går på skolor utan kamerabevakning. Det finns dock inget stöd för att detta är en effekt av kamerorna. Samtidigt kan naturligtvis inte uteslutas att orsakssambandet är det omvända: att kameror installeras i större utsträckning på skolor där otrygghet är ett problem.

Avseende ambitionen att minimera egendomsskador finns det vetenskapligt stöd för att kameror kan minska egendomsbrottslighet med 14%⁷, vilket motiverar att installera kameror i det syftet. Vidare visar forskning att kameror inte har någon statistiskt säkerställd effekt om det implementeras enskilt, utan kameror bör installeras med minst två kompletterande insatser. Förslag på sådana kompletterande insatser är avskräckande skyltar och skolbesök inom ramen för samverkan mellan polis, ambulans och räddningstjänst. Avskräckande skyltar har enligt forskning visats

---

⁷ Brå, 2018

vara effektiva mot egendomsbrott⁸. Sådana skyltar kan användas för att ge information om att all skadegörelse polisanmäls samt innehålla beskrivningar av konsekvenserna för brottet i fråga. Detta är ett sätt att påverka samvetet hos gärningspersonen och ta bort ursäkter för att begå brottet, vilket är ett framgångsrikt koncept enligt kriminologiska teorier.

En annan insats med mer social inriktning är PAR-konceptet. PAR (polis, ambulans, räddningstjänst) är ett relationsskapande arbete där ungdomar från olika skolor får möjlighet att träffa blåljuspersonal, skapa relationer med dem och öka förståelsen för deras arbete. Detta har med framgång använts i brottsförebyggande syfte i andra kommuner och bland annat bidragit till minskning av skadegörelse och klotter⁹ (Polisen, 2017). Det har också introducerats i Uppsala kommun strax innan pandemin bröt ut, men har av smittskyddsskäl pausats. Innan man implementerar någon insats bör man dock utgå från varje skolas individuella problembild. Ett sätt att göra detta på är att först kartlägga problembilden och sedan analysera vilka de bakomliggande orsakerna är¹⁰. Två skolor kan drabbas av samma problem där de bakomliggande orsakerna skiljer sig från varandra.

Mot bakgrund av detta krävs att man gör separata orsaksanalyser av varje skola som har en kartlagd problembild. Därefter anpassas insatserna utifrån de behov som identifieras genom orsaksanalysen. Sammanfattningsvis finns stöd för att kamerabevakning och övriga föreslagna åtgärder kan verka för en brottsminskande effekt av egendomsskador. Det finns dock inget stöd för att dessa insatser har en direkt ökande effekt på tryggheten utan då är det sannolikt andra faktorer man bör arbeta mot. Några sådana faktorer går att utläsa av enkätundersökningen Liv och hälsa ung¹¹. Där finns statistiskt säkerställda samband mellan otrygghet hos elever och upplevelse av att skolan de går på har problem med bland annat mobbning eller sexuella trakasserier. Den typen av faktorer kräver helt andra åtgärder än vad som behandlas i föreliggande rapport.

Intelligenta kameror

Vid informationsinhämtning från kommuner runt om i landet gällande kamerafrågan på allmän plats har intresset för så kallade intelligenta kameror väckts. Marknaden kan tillhandahålla tjänster som innebär bland annat anonymisering i realtid samt att krypteringen inte går att ”knäcka” i efterhand.

Mjukvarusystemet fokuserar på rörelsemönster och skickar bara larm vid oönskat beteende. Systemet vet skillnaden mellan människor, djur och föremål och kan enkelt delas in i zoner för olika ändamål. Till exempel får operatören in ett larm om en större folksamling på en skolgård som varit utsatt för regelbunden skadegörelse. Åtgärden skulle då kunna vara att skicka en väktare för att prata med folksamlingen innan någonting händer. Andra exempel på oönskat beteende kan vara narkotikahandel, brand eller liggande person. Kameror med nämnt mjukvarusystem behöver inte tillstånd från IMY till skillnad från kameror med identifieringsmöjligheter.

---

⁸ Nettle, D., Nott, K. & Bateson, M. (2012). Cycle thieves, we are watching you: impact of a simple signage intervention against bicycle theft. *PLoS One*, 7(12)

⁹ Polisen, (2017) PAR-handboken

¹⁰ [Samverkan - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](#)

¹¹ [Liv och hälsa ung - Region Uppsala](#)

Belysningen på kommunens skolor

Ytterbelysningen i Skolfastigheters bestånd är generellt i bra skick enligt bolaget och de miljökrav som ställs uppfylls. 2017 inleddes ett projekt att byta ut samtlig ytterbelysning till LED-belysning på förskolor. På ett flertal förskolor kompletterades då även fasadbelysning och belysningsstolpar. Arbetet avslutades 2019.

På förskolor och skolor där skadegörelse och tillhåll har varit ett återkommande problem vidtas åtgärder som till exempel ökad omfattning av ytterbelysning. Det har åtgärdats på bland annat Gränbyskolan, Nannaskolan, Pluggparadiset, Stordammenskolan, Ärentunaskolan, Ramsta skola, Stenhällens och Gävsta förskola samt Årsta skola.

Ur ett trygghetsperspektiv finns det skolor och förskolor som idag är i behov av skadeförebyggande åtgärder, där ökad belysning kan vara ett alternativ menar Skolfastigheter. Skolorna identifieras genom felanmälan och utifrån rapporter från Avarns väktare som ronderar på skolgårdarna under kvällar och helger samt i samtal med skolans rektor. Inför varje budgetår tas statistik fram som ligger till grund för vilka åtgärder som ska genomföras. Gamla Uppsala skola, Almunge skola och Almtunaskolan är exempel på utsatta skolor som identifierats och där åtgärder planeras inför kommande budgetår.

Skolfastigheter stöter ofta på en intressekonflikt huruvida verksamheten upplever att ytterbelysningen är tillfredsställande och närboende som upplever att det lyser för starkt från skolgårdarna. Därför arbetas det även med andra trygghetsskapande åtgärder, såsom beskärning av vegetation, väktarrondering och förstärkt skalskydd på utsatta skolor.

Tidsstyra wifi på kommunens skolor

Alla kommunala skolor i Uppsala har ett trådlöst nätverk (wifi) som kan begränsas till att endast vara tillgängligt under skolans öppettider men en begränsning medför vissa komplikationer.

De trådlösa nätverken styrs centralt av KLK-IT och om en skolas trådlösa nätverk stängs av innebär det att skolans datorer och I-pads som vanligtvis uppdateras nattetid inte kommer att uppdateras. Att stänga av det trådlösa nätverket efter verksamhetstid innebär också att föreningar som till exempel hyr lokaler kvällstid inte får tillgång till nätverket. Det andra alternativet är att stänga av det trådlösa nätverket som mobila enheter kopplar upp sig till (uppsala mobile) men det innebär då att det nätverket stängs ner i hela kommunen. Det medför till exempel att boende på olika gruppboenden runt om i kommunen inte kommer att kunna koppla upp sina mobila enheter på kvällstid och helger.

Några kommuner har undersökt effekten och behovet av att tidsstyra det trådlösa nätverket på skolor och förskolor efter verksamhetstid, bland annat Västerås och Gävle. Enligt Västerås stads samordnare för brottsförebyggande frågor har avstängningen dock gjorts utan framgång. De upplever inte att tillgång till trådlöst nätverk är anledningen till att det är tillhåll på skolgårdarna efter verksamhetstid. Västerås kunde inte heller se en minskad skadegörelse i samband med tidsstyrningen. Deras teori är att det inte är lika attraktivt längre då många ungdomar har abonnemang med en större mängd surf idag än för bara några år sedan. Gävle kommun valde att, i första hand, ta fram en rapport över användandet av det

trådlösa nätverket utanför verksamhetstid. De fann ingen trafikanvändning av det öppna trådlösa nätverket utanför verksamhetstid och valde därför att inte tidsstyra det.

Likt Gävle, har KLK IT tittat på ett par skolor i Uppsala där skadegörelsen varit utmärkande för att se om några enheter har kopplat upp sig under på tider utanför skoltid. De enheter som är uppkopplade under hela dagen och som sedan fortsätter att vara uppkopplade under hela natten är bortsorterade då det rör sig om enheter som tillhör skolan.

På Almtunaskolan, som var en av de skolor där skadegörelsen varit hög under året, var det under helgen 19-20 november totalt två stycken enheter som anslöt sig mellan klockan 18.00-23.40 fredag kväll. På lördag kväll/natt var det också två stycken enheter. Helgen efter var det några fler och då var det totalt tio enheter respektive kväll på helgen.

Även på Årstaskolan var antalet enheter som anslöt sig få i antal. Inga enheter på fredag kväll den 19 november och tre stycken lördagen den 20 november. Helgen efter var det en enhet på fredag kväll och 5 stycken på lördag kvällen.

Till detta bör också tilläggas att om en enhet har anslutit sig till uppsala mobile nätverket en gång så ansluts enheten automatiskt när enheten kommer i kontakt med nätverket. Det innebär att de uppkopplade enheternas ägare inte med visshet befinner sig på platsen på grund av möjligheten att koppla upp sig mot det trådlösa nätverket utan kanske av en helt annan anledning som en fotbollsträning eller bara passerar skolan.

Med kännedom om konsekvenserna av att tidsstyra det trådlösa nätverket och antalet uppkopplade enheter är det osäkert om insatsen är motiverad. Det går inte utesluta att uppkopplingen mot det trådlösa nätverket är högre under sommarhalvåret och att fler befinner sig på skolgårdarna av den anledningen då men det går inte att gå tillbaka så långt i tiden för att bekräfta det. Och även om fler är uppkopplade under sommarhalvåret så betyder inte det att det är anledningen till att man befinner sig på skolgården.

Det ska också understrykas att det är viktigt att utgå från varje skolas individuella problembild innan man implementerar någon insats⁸.

Etablera tillsynsslingor i form av etablerad grannsamverkan, i samverkan med närboende och polis

Uppsala kommun arbetar idag aktivt med grannsamverkan tillsammans med polisen. Det finns i dagsläget 283 grannsamverkansgrupper i och utanför Uppsala tätort. Med grund i förslaget att etablera tillsynsslingor har frågan lyfts med polisen och numer informeras grannsamverkansgrupper om platser där ökad närvaro är önskvärd utifrån aktuell lägesbild. På så sätt är tillsynsslingorna en given del i grannsamverkan och sker numer mer systematiskt än tidigare. På grannssamverkansforum lyfts även nyttan och vikten av lokala tillsynsslingor. Frågan är central i de grannsamverkansforum som berör bostadsområden med närhet till skolor.

Tillsynsslingor bedrivs i viss utsträckning även i dagsläget med hjälp av ideella nattvandrargrupper. Ungdomsjouren samordnar dessa och de är områdesbaserade

och har en runda som de går vid varje tillfälle och dessa rundor inkluderar ofta att man rör sig vid skolor.

Slutsats

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att implementering av förebyggande insatser alltid bör anpassas efter varje skolas unika behov. Innan kamerabevakning aktualiseras bör skolor, i enlighet med kamerabevakningslagen, testa andra lämpliga åtgärder. Rektorer på skolor både med och utan kamerabevakning redogör för några insatser som har genomförts så som installation av okrossbart glas och rondering av väktare utanför skoltid. Om kamerabevakning bedöms vara en lämplig insats bör denna, enligt forskning, implementeras med minst två kompletterande insatser för att ge effekt. Förslag på kompletterande insatser är avskräckande skyltar eller skolbesök av polis, ambulans och räddningstjänst.

Då kamerabevakning på skola kan upplevas integritetskränkande för elever, vårdnadshavare och personal och kan vara förenat med stora sanktionsavgifter om kamerabevakning bedrivs på ett felaktigt sätt så borde arbetet för skolorna underlättas i möjligaste mån. Detta kan förslagsvis göras genom att skapa tydliga rutiner för arbetet innan, under och efter eventuell installation av kameror. Ytterligare ett förslag för att underlätta för skolor i sitt arbete och för att minimera risken för att kamerabevakning bedrivs på ett felaktigt sätt är att kommunen upphandlar ett bolag som levererar kameror till samtliga skolor som väljer att installera kameror. Administration och hantering av eventuella personuppgiftsbiträden kan då hållas samman och riskerar inte att bli allt för betungande för kommunen. Då möjliggörs det även för Uppsala kommun att kravställa det upphandlade företaget att kamerabevaka i enlighet med IMY:s riktlinjer. För kamerabevakning utomhus kan ny teknik såsom intelligenta kameror vara ett alternativ.

Vidare kommer Uppsala kommun, i samråd med polisen, att lyfta frågan om tillsynslingor genom grannsamverkan som ytterligare en brottsförebyggande och trygghetsfrämjande insats på skolområden.